

Bestandsplan Nord- Østerdal Røros Elgregion

Vestre område

Elg 2014-2017

BESTANDSPLAN FOR VALD/STORVILTOMRÅDER INNEN NORD-ØSTERDAL/RØROS ELGREGION 2014 - 2017

INNLEDNING

Elgregion Nord-Østerdal-Røros ble formelt etablert 11. mars 1995 med tilslutning fra vald i følgende kommuner: Alvdal, Tynset, Tolga, Engerdal og Os kommuner i Hedmark fylke samt Røros og Holtålen (Ålen) kommuner i Sør-Trøndelag. Øvre Rendalen ble med i regionen fra 2000. Det har vært noe utskiftning av medlemsmassen over tid.

Merkeprosjektet og trekkregistreringer har dokumentert at det er 2 hovedtrekk, et østlig og et vestlig, med adskilte sommer og vinterbeiteområder. Som en konsekvens av dette ble det enighet om å dele regionen i 2 arbeidsområder med et felles styre.

Bestandsplanen som nå legges fram, er den fjerde i regionens historie, og gjøres gjeldende for perioden 2014-2017. Deler av planen er felles for de to arbeidsområdene, andre deler av planen er adskilt for de to arbeidsområdene. Når planen er godkjent av årsmøtet blir bestandsplanen bindende for elgregionens medlemmer.

Elgregionens nye plan kan ikke etter gjeldende regelverk godkjennes av offentlig myndighet og gi direkte grunnlag for tildeling av fellingstillatelser slik den forrige bestandsplanen gjorde.

Kommende planperiode vil kreve oppfølging lokalt med kommunale vedtak om kvoter og tildeling til godkjente vald. Med utgangspunkt i elgregionens plan kan store vald lage lokale bestandsplaner som legges fram for kommunen til godkjenning.

Elgregionen forventer at kommunene slutter seg lojalt til planen, og legger den til grunn for sine vedtak og tildelinger av kvoter.

Følgende lag er i dag medlemmer i N-Ø Elgregions vestre del:

Erlia grunneierlag	Tolga	Tyllådal grunneierlag	Tynset
Tolga utmarkslag	Tolga	Brydalen utmarkslag	Tynset
Eid utmarkslag	Tolga	Storrøsten utmarksforvaltning	Tynset
Hodalen grunneierlag	Tolga	Tynset østre grunneierlag	Tynset
Hodalen utmarkslag	Tolga	Grønnfjella-Haveren	Tynset
Svarthaugen	Tolga	Brekka-Ripan	Tynset
Rausjødalen setersameie	Tolga	Fåset jaktfelt	Tynset
Nordre Klettdalen/Bjørkkjølen	Tolga	Rødalen setersameie	Tynset
Søndre Klettdalen	Tolga	Tunna-Fåa grunneierlag	Tynset
Øversjødalen jaktfelt	Tolga	Tynset vestre grunneierfor.	Tynset
Knausen/Galådalen søndre	Tolga	Fossli grunneierlag	Tynset
Kåsa Vest	Tolga	Nyvangd.Sletås.	Tynset
Holøyen Jordet	Tolga	Krokli	Tynset
Sålåkinna	Tolga	Lonås utmark	Tynset
Galådalen	Tolga	Magnildalen utmarkslag	Tynset
Vingelen utmarkslag	Tolga	Stubsjøen viltstellområde	Tynset
Magnilsjøen setersameie	Tolga	Leiran/Låggia	Tynset
Sønmørs grunneiere	Tolga	Aumdalen	Tynset
Tolga statsallmenning	Tolga		
Os storviltområde	Os	Kvikne elgvald	Tynset
Nøra viltstellområde	Os	Nytrøa/Sørsjølia Grunneierlag	Tynset
Hessdalen Nordre storviltlag	Ålen	Spekedalen	Tynset
Sørvestsida elgvald	Ålen	Sørsjøen	Tynset
Østida utmarkslag	Ålen	Sparsjøen	Tynset
Gauldal elgvald	Ålen	Fådalen	Tynset
Hesjedal-Holden elgvald	Ålen	Øvre Rendal utmarksråd	Rendalen
Åsmarka jaktvald	Ålen		

Bakgrunn / registreringer

Det er merket 158 elg innenfor elgregionen siden 1993. Det ble i 2005 utarbeidet en oversikt over merka elgene med når og hvor de er merka, og med en kartdel hvor hovedtrekkene sommer og vinter er digitalisert. Hovedtrekkene går i nord/sør- og vest/øst retning fra/til vinterbeite.

Gjennom merkeprosjektet er det registrert at snøforholdene hovedsakelig styrer trekketidspunktene, men noen få elger ser ut til å trekke noe mer uavhengig av snøen. Disse dyrene kan begynne trekket allerede under elgjakta og er fremme i vinterområdene før det er kommet noe snø av betydning. På den andre siden er det enkelte dyr som blir stående igjen i sommerområdene langt utover

høsten/vinteren. Det er de samme dyrene fra år til år, som enten trekker tidlig eller sent. Det må også antas at kalvene til disse kollene vil få samme trekkrytmen.

Snødybden utover vinteren ser ut til delvis å styre lengden av trekket det enkelte år.

De eldre kollene bruker de samme sommerområdene hvert år. Når de først har etablert område vil de tilbringe sommeren i samme trakten resten av livet. Noen radiomerka elgkoller ble peilet i tiden rundt kalving, og det viste seg at de velger samme kalvingsplass fra det ene året til det andre.

De få oksene vi har fulgt synes i hovedsak å bruke de samme sommer- og brunstområdene fra år til år, men særlig et stykke ut i brunsten begynner de å vandre over noe større områder.

Vestre arbeidsområde:

Sommerbeitene i vestre arbeidsområde er rike og frodige og elgen har derfor meget gode beiteforhold i sommerhalvåret.

I normale vintre kommer elgen trekkende fra høyereliggende og nordlige områder og ned til barskogsområdene i Glåmadalføret ved juletider. Tidspunktet reguleres av snødybden. Kommer det store snøfall tidlig på vinteren starter trekket tidlig, i motsatt fall sent.

Dette medfører at elgen blir stående konsentrert på forholdsvis begrensede arealer, noe som medfører hardt beitepress i de typiske vinterbeiteområdene i Os, Tolga, Tynset og Rendalen. Beiteplantene har blitt til dels hardt nedbeitet og skadene på furuforyngelsene er derfor ganske store.

BESTANDSPLANPERIODE

Planen gjelder for perioden 2014 – 2017.

Målsettinger / tiltak

Hovedmål

Bestandsplanens hovedmål er å tilrettelegge for en bærekraftig utvikling av elgstammen gjennom en stammevis forvaltning med høy produksjon, sunne og friske dyr, riktig kjønns- og

aldersfordeling (1,5-1,8 ku per. okse), som er tilpasset beiteressurser, skogbruk, trafikk og andre samfunnsinteresser.

I bestandsplanperioden (2014 - 2017) er målsettingen å stabilisere elgstammen slik at det oppnås en positiv utvikling som i løpet av 10-15 år gir en gjennomsnittlig beitegrad på max 2,0 i vinterbeiteområdet for vestre arbeidsområde, i de øvrige vinterbeiteområdene opprettholdes en akseptabel beiteproduksjon.

Delmål / Tiltak for hele elgregionen

Delmål

- Få alle lag til å føre Sett-elg-skjema. Dette for å få ut gode statistikker i hjorteviltregisteret som kan brukes med tanke på tildeling av fellingstillatelser.
- Rettferdig økonomisk fordeling av elgjaktinntektene til alle rettighetshavere ved økonomiske overføringer fra sommerområder til vinterbeiteområder.(beite/tiltaksavgift, skadeerstatning)
- Gjennom tiltak begrenses beitetrykket i vinterbeiteområder. En fortsetter med foring der en ser det er nødvendig, samtidig er det et viktig trafikksikkerhetstiltak.
- Det anbefales alle kommuner å benytte seg av gjeldene jakttdsrammer slik at vi lettere kan oppnå bestandsmålene til regionen.
- Det gjennomføres årlige overvåkningstakster i alle kommuner unntatt Holtålen
- Det gjennomføres årlig aldersanalyse av alle felte elger innenfor regionen.
- Arbeide for et såkalt «merkeprosjekt» der en samler inn møkkprøver av felte elger, og sammenligner det med elg på vinterbeite.

Tiltak

- Fastsette årlig medlemsavgift og beite/tiltaksavgift av en slik størrelse at de planlagte tiltak kan gjennomføres, samt utarbeide driftsbudsjetter i perioden.
- Forsinke elgens trekk fra sommerområdene til vinterområdene ved forsinkelsesforing.
- Foring i vinterbeiteområdene gjennomføres i særskilte tilfeller, dette for å hindre/reducere viltpåkørsler på vei og jernbane. Tiltaket kan også ha en positiv effekt på beiteskader på yngre produksjonsskog.

- Gjennomføre praktiske tiltak i de hardest belasta vinterbeiteområdene ved tilskudd til markberedning og hogst/tykning av furu til elgen. Det skal jobbes for att støttetiltakene blir bedre kjent.
- Taksere hogstklasse I og II og gi en konkret skadeerstatning i spesielt utsatte vinterbeiteområder.
- Kontroll av alle felte dyr. (kjønn, alder og vekt)

Retningslinjer for bruk av beite/tiltaksavgift.

Ordningen med beite-/tiltaksavgift har som siktemål å bidra til en reduksjon av skogskader i beiteutsatte vinterbeiteområder. Det skal også direkte utbetales erstatning til skogeiere i spesielt hardt belasta vinterbeiteområder. Beite og tiltaksavgiften kan også brukes til støtteforing av elg, dette for å hindre ulykker på vei og jernbane.

Det blir nå gitt en samlet tildeling over fire år og beite/tiltaksavgiften betales per. skutte/tildelte dyr det enkelte år. Avgiften fastsettes av årsmøte og administreres av elgregion. Avgift som kommer inn fra det enkelte område i vestre del, skal brukes til spesielle tiltak innen det tilhørende vinterbeiteområdets vestre del.

Innenfor vedtatte områder kan det iverksettes tiltak som markberedning, toppreising, hogst av beitetrær, skadeerstatning. Ved foring med rundballer må en følge retningslinjer med når, hvor og hvordan det skal fores. Det kan også brukes midler til tiltak i sommerbeiteområdene, f. eks. foring for å prøve å holde elgen lenger i sommerområdene utover høsten/vinteren. Slike tiltak forhåndsgodkjennes av den enkelte styrerepresentanten for sin kommune.

Styret/årsmøte kan også bestemme at det kan brukes av beite/tiltaksavgiften til bl.a. å framskaffe mer kunnskap om elgstammen og dens bruk av områdene. Dette kan være utfyllende merkinger, tellinger, hovedoppgaver o.l. I svært beiteutsatte områder kan det gis mulighet for utbetaling av erstatning for skogskader.

AVSKYTINGSMODELLER

Avskytingsmodeller i planperioden:

Utarbeide 4-årige avskytingsmodeller i samsvar med målsettingene og den aktuelle bestandssituasjon innen den enkelte kommune. Regionen anbefaler en vektgrense på 150 kg for nedklassifisering til ungdyr i vald med bestandsplan. Lokale forhold kan medføre at denne grensen justeres lokalt. I statistikksammenheng må alle dyr føres etter sin biologiske alder.

Elgbestanden i Nøre har individuelle forskjeller, dette gjelder bl.a. produktivitet, tetthet og ku/okse forholdet i elgstammen. Det vil i planperioden kunne være behov for å benytte forskjellige avskytingsmodeller i ulike deler av regionen for å nå de felles målsettingene som det er enighet om og for å ta hensyn til rettighetshavernes formelle organisering i forhold til kommunene.

For større vald som søker kommunen om godkjenning av bestandsplan etter hjorteviltforskriftens § 13, bør det legges opp til følgende avskyting i regionen som fordeles ut fra en av følgende modeller:

Avskytingsmodeller i planperioden for Vestre område:

Modell 1:

37 % Ku

37 % Okse

26 % Kalv

Primært ønske om å benytte en slik modell som ivaretar kjønnsforhold i stammen og belaster uproductive kyr. Denne modellen stimulerer til et relativt høyt kjøttutbytte, jevn fordeling av kjønn i uttaket, som igjen kan gi et bredt utvalg okser i bestanden.

Modell 2:

25 % kolle

20 % okse

55 % ungdyr/kalv

Denne modellen har som et klart mål å få ned bestanden raskt ved et relativt høyt ku og kalvuttak. Kan bli skjevt uttak av kjønn på ungdyr.

Modell 3:

20 % Eldre ku

20 % Okse

60 % Kalv/Ungdyr Ku

Denne modellen kan benyttes i stammer med et høyt ku/okse forhold, samtidig som det skal være et høyt kalvuttak.

Modell 4:

maksimum 15 % eldre ku

maksimum 20 % eldre okse

minimum 65 % kalv/ungdyr

Model med lav ku avskyting og relativt høyt kalvuttak. Over tid har det lett for skjevskyting av stammen. I produktive stammer vil et såpass lavt ku-uttak kunne stimulere til vekst i stammen.

Individuelle vektgrenser

AVSKYTningsPLAN

Bestandsplanen legger opp til en plan over avskyting på 4- År

Beregne og tallfeste bestandsstørrelse og uttak for hver enkelt kommune, samt for regionen og innenfor arbeidsområdet på grunnlag av Sett elg/hjorteviltregisteret.

Etter planperiodens 2 første år vurderes bestandsutviklingen i de arbeidsområdet og om nødvendig justeres årlig kvote slik at bestandsplanmålene oppnås.

Kvot og avskytingsmodeller:

Kommune	Tildelinger vestre region Målsetting	Avskytingsmodell
Ålen	40	4
Røros vest	(60)	
Os vest	100	1
Tolga	180	1
Tynset	260	1
Øvre Rendal vest	140	4
Sum tildelinger	780	

En forutsetter en fellingsprosent på ca. 75%.

Okseavskyting i Bestandsplanperioden: Elgregionen oppfordrer til ei fri gjennomskyting av oksebestanden. I områder med skjevt ku/okse forhold som er over målsettingen til NØRE, forsøkes det å redusere tildelingen av okse til ku/okse forholdet er i henhold til målsettingen. Det vil si at man i områder der Ku/Okse-forholdet i løpet av de 3 siste år viser en utvikling som er over målsettingen på 1,5-1,8, kan fordelingen mellom ku og okse i årlig tildeling i det enkelte område avvike med inntil 10 %. Dette for å kunne tilpasse avskytingen slik at det oppnås et ku/okse-forhold som er innenfor målsettingen på 1,5-1,8, og over tid stabilisere seg rundt 1,5 i alle områder.

Godkjent oppsyns-/kontrollordning

Alle medlemmer skal ha etablert en oppsyns - kontroll ordning som er godkjent av kommunal viltmyndighet. Oppsynet skal foreta veiing av alle dyr, kontrollere alder og kjønn.

”Sett elg”

Det viktigste data -grunnlaget i elg - forvaltningen ved siden av fellingstillatelsen fås gjennom jaktlagenes utfylling av Sett - elgskjemaet. Det er derfor særdeles viktig at jaktlagene pålegges

nøyaktighet ved føringen og hurtig innsending til vedkommende vald som videresender til viltmyndighet i vedkommende kommune.

Vedlegg 1

Arealoversikt pr kommune

Kommune	Total areal i km2	Tellende areal vestre område
Holtålen (Ålen)	1209	230.675
Os	1039	111.000
Tolga	1122	626.300
Tynset	1870	896.500
Øvre Rendal		490.900
I alt		2 355 375

VESTRE ARBEIDSOMRÅDE

Grunneierlag/vald	Tellende areal	Grunneierlag/vald	Tellende areal
Hessdalen Nordre storviltlag	9 000	Vingelen utmarkslag	205 000
Sørvestsida elgvald	31 600	Magnilsjøan setersameie	15 500
Østsida utmarkslag	77 575	Tolga statsallmenning	14 800
Gauldal elgvald	33 000	Tyllaldalen grunneierlag	170 000
Hesjedal-Holden elgvald	68 000	Brydalen utmarkslag	24 000
Åsmarka jaktvald	9 300	Storrøsten utmarksforvaltning	17 000
		Tynset østre grunneierlag	82 000
		Grønnfjella-Haveren	22 000
		Brekka-Ripan	26 000
		Fåset jaktfelt	60 000
Os storviltområde	69 000	Rødalen setersameie	12 000
Nøra viltstellområde	42 000	Tunna-Fåa grunneierlag	35 000
Tolga viltområde	148 000	Tynset vestre grunneierfor.	76 000
Hodalen grunneierlag	42 500	Fosslia grunneierlag	11 800
Hodalen utmarkslag	42 500	Nyvangd.Sletås.Krokl.	14 500
Knausen elgjaktvald	66.000	Lonås utmark	11 500
Rausjødalen setersameie	4 700	Magnildalen utmarkslag	42 000
Klettdalen nordre	14 000	Stubsjøen viltstellområde	15 500
Klettdalen søndre	24 500	Leiran/Låggia	21 000
Øversjødalen viltstellområde	37 200	Aumdalen	15 000
Sønmør elgvald	11 600	Kvikne elgvald	228 700
Sparsjøvollen jaktfelt	12 500	Øvre Rendal Utmarksråd	490 900

Tellende areal i alt vestre arbeidsområde 2 355 375 dekar.

Resultater Overvåkningstakster 2009-2013

Os	Furu	Bjørk	Ros/Vier
2010	1,2	1,6	1,3
2011	1,6	1,55	
2012	1,84	2,07	
2013	1,83	1,39	
Tolga	Furu	Bjørk	Ros/Vier
2009	1,66		
2010	1,4	1,4	
2011	1,4	1,5	
2012	1,9	1,6	
2013	1,73	1,96	
Tynset	Furu	Bjørk	Ros/Vier
2009	1,9		
2010	1,4	1,3	1,5
2011	2	1,5	3
2012	2,2	1,9	3
2013	2,08	2,02	1,5
ØRU	Furu	Bjørk	Ros/Vier
2010	1,9	2,2	1
2011	1,6	1	3,5
2012	2,31	1,5	2,9
2013	1,75	1,9	

Flatene ligger sentralt i vinterbeiteområde, og varierer noe fra år til år. Dette for å få et representativt utvalg i vinterbeiteområdene. Det takseres 4-8 flater i alle kommuner. Nord-Østerdal Røros elgregion sin målsetting om en beitegrad på under 2, er delvis oppnådd.

Beitegrad

Med beitegrad menes hvor stor andel skudd på trær som har vært utsatt for elgbeiting

Deles i 4 grader:

Beitegrad 1: ingen eller ubetydelig beiting

Beitegrad 2: inntil $1/3$ av kvist utsatt for beiting

Beitegrad 3: $1/3 - 2/3$ av kvist utsatt for beiting

Beitegrad 4: $>2/3$ av kvist utsatt for beiting

Undersøkelser viser at et tre opprettholder produksjonen av nye skudd ved

En årlig beitebelastning på ca. 40 % av nye skudd, d.v.s. dominerende beitegrad på 2,2.

Beitegrad 3 og 4 betyr at beitene er overbelastet og både kvalitet og kvantitet vil avta år etter år inntil planten dør

Vedlegg 1.

Påvirkning av rovdyr i jaktuttak

Ulv vinter/vår:

Av 341 ulvedrepte elger på vinter/vår var 74 % kalv, 12 % ettåringer og 14 % eldre dyr, der aldersklassen 11+ var overrepresentert (i den eldste årsklassen utgjorde andelen ku som ble tatt 73 %)

Ulv sommerperiode:

90 % årskalver og 10 % ettåringer.

Bjørn:

92 % av elg tatt av bjørn var kalv. De voksne elgene tas i hovedsak på våren.

Blant elger 2,5 år og eldre tas det 88 % ku.

Denne predasjonen som skjer av ulv og bjørn medfører i rovdyrområder at det er færre kalver pr ku ved jaktstart, sammenlignet med en stamme som ikke beskattes av rovdyr. Kalveantallet vil også kunne variere for hvert år etter Varierende påvirkning av rovdyr.

Avskyting i rovdyrområder:

Kvoter beregnes i utgangspunktet som om det ikke var rovdyr tilstede, det gjøres en «beregning» for et forventet uttak som rovdyra gjør ut fra

Tilstedeværelsen av bjørn og ulv og trekkes fra kvoten.

3 alternativer benyttes ut fra hvilket mål man har:

1. Det skytes samme antall voksne som i opprinnelig kvote, men antall Kalver i uttaket reduseres med det antall som beregnes som rovdyrtatt.

2. Det reduseres uttak av både voksne og kalv, som er en mer forsiktig strategi enn alt 1. Dette er avhengig av tetthet av rovdyr.

3. Er en enda mer forsiktig variant der man senker avskytingen på i hovedsak voksen ku, og i mindre grad på andre kategorier. For eksempel senkes uttaket i hovedsak på ku og noe på kalv. Dette alternativet vil kunne over tid senkes uttaket på ku og noe kalv. Dette alternativ et vil kunne over tid gi færre og yngre okser på grunn av stort uttak av hanndyr.